

Ưu thế của giáo dục trực tuyến trong kỷ nguyên công nghệ số

Hoàng Thị Nga, Ngô Thị Châu*

*Khoa Điện – Điện tử - Trường Đại học Công nghiệp Việt Hưng

Received: 30/03/2023; Accepted: 06/04/2023; Published: 27/04/2023

Abstract: Online education is the inevitable choice and common development tendency of education in the era of digital transformation. Because it brings many advantages and produces high effect more than traditional education methods. More than ever, Vietnam has to intensify the application of information technology and communications in teaching and learning as well. Especially, it will be paid attention to online education.

Keywords: Advantages, online education, the era of digital transformation.

1. Đặt vấn đề

Chuyển đổi số trong kỷ nguyên công nghệ 4.0 là điều tất yếu, là xu hướng mới đòi hỏi giáo dục phải chuyển đổi từ phương thức giáo dục truyền thống sang phương thức giáo dục hiện đại – giáo dục trực tuyến. Theo Tổ chức Giáo dục – Khoa học văn hoá của Liên hợp quốc (UNESCO), giáo dục trực tuyến (E - Learning) bao gồm tất cả các hình thức giảng dạy và học tập được hỗ trợ bằng điện tử, đặc biệt là việc tiếp thu dựa trên web, máy tính và gắn kết với kiến thức và kỹ năng. Như vậy, trong giáo dục và đào tạo có hai phương thức hoạt động: phương thức giáo dục trực tiếp (người dạy và người học tiếp xúc trao đổi trực tiếp- mặt giáp mặt) – phương thức giáo dục truyền thống; phương thức giáo dục từ xa - người dạy và người học trao đổi gián tiếp qua các phương tiện thông tin, truyền thông – mặt cách mặt) – phương thức giáo dục hiện đại. Bản chất của giáo dục trực tuyến là giáo dục từ xa dựa trên sự hỗ trợ ngày càng nhiều của phương tiện và công nghệ tiên tiến.

Điểm khác biệt cơ bản của giáo dục trực tuyến là mặt cách mặt. Vì lẽ đó, nên giáo dục từ xa (distance education) là nền tảng của giáo dục trực tuyến. Bước vào thế kỷ XXI, với sự phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ, đặc biệt là cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ của giáo dục trực tuyến (online education). Hiện nay, khi đề cập đến giáo dục trực tuyến, người ta thường dùng khái niệm học tập điện tử - Electronic Learning (viết tắt là E-Learning). E-Learning là cách học mới qua mạng Internet, qua đó người học có thể học mọi lúc, mọi nơi, học theo sở thích và học suốt đời; E-Learning có thể diễn ra trong hoặc ngoài lớp học; E-Learning là việc truyền tải các hoạt động dạy

và học thông qua các phương tiện thông tin và truyền thông. Như vậy, có thể nói rằng, E-Learning là thành phần cơ bản của giáo dục từ xa. Bởi vậy, đặc trưng của giáo dục từ xa hiện đại là E-Learning. So với phương thức giáo dục cũ – truyền thống, giáo dục trực tuyến có nhiều ưu thế để thích nghi tốt nhất với hoàn cảnh của kỷ nguyên công nghệ số (KNCNS)

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giáo dục trực tuyến tạo cơ hội cho mọi người học tập suốt đời trong KNCNS

Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư tác động toàn diện đến sự phát triển kinh tế - xã hội mỗi quốc gia, khu vực và toàn cầu; đưa các nền kinh tế của thế giới bước vào một kỷ nguyên phát triển mới dựa chủ yếu vào công nghệ và đổi mới sáng tạo – KNCNS. Ở kỷ nguyên này, con người được sống trong một thế giới siêu kết nối dựa trên công nghệ số, dựa trên ba công nghệ nền tảng là dữ liệu lớn, điện toán đám mây và kết nối Internet vạn vật. Đây chính là cơ hội và là tiền đề, để thúc đẩy sự phát triển của giáo dục trực tuyến nhằm tạo cơ hội cho mọi người học tập suốt đời. Hiện nay, Việt Nam là một trong những quốc gia có sự tăng trưởng công nghệ thông tin nhanh nhất thế giới. Một trong những đòi hỏi của KNCNS là mọi người phải học tập suốt đời thì mới thích nghi và tồn tại được trước những biến đổi với tốc độ ngày càng nhanh, trình độ ngày càng cao của hoàn cảnh xã hội.

Khác với các sinh vật khác, con người muốn thích nghi với hoàn cảnh thì phải đổi mới sáng tạo. Đổi mới sáng tạo (startup) không phải bỗng dưng mà có, mà đó là kết quả của hoạt động nhận thức và hoạt động thực tiễn của con người. Học tập suốt đời là tiền đề, là điều kiện tiên quyết của mọi đổi mới sáng tạo. Đổi mới sáng tạo là điều cốt lõi và có ý nghĩa

vô cùng quan trọng để đưa các doanh nghiệp, quốc gia tiến lên phía trước trong KNCNS. Những doanh nghiệp và quốc gia mạnh phải là những doanh nghiệp và quốc gia thích nghi tốt nhất với hoàn cảnh xã hội trong KNCNS. Chỉ có đổi mới sáng tạo thì mới tạo ra cái mới, cái khác biệt cao hơn cái cũ, hoàn thiện hơn cái cũ và phong phú hơn cái cũ.

Bản chất của giáo dục trực tuyến là tạo cơ hội và điều kiện để cho mọi người đều được học tập, tiếp cận và chiếm lĩnh tài nguyên tri thức. Trong kỷ nguyên công nghệ số, con người được giáo dục và đào tạo liên tục, thường xuyên; được học tập mọi nơi, mọi lúc và suốt cuộc đời. Học tập suốt đời được coi là đặc trưng cơ bản của mỗi người lao động trong điều kiện cạnh tranh và hội nhập hiện nay. Người lao động nếu không tiếp tục học tập thì sớm hay muộn sẽ bị loại khỏi thị trường lao động không những ở thị trường quốc tế mà ngay cả thị trường trong nước. Thị trường lao động trong điều kiện hội nhập luôn đặt ra yêu cầu, động lực và chất lượng học tập suốt đời của mỗi người trong một “thế giới phẳng”. Tạo cơ hội học tập là tạo cơ hội cho người lao động tiếp nhận tri thức để đổi mới và thích nghi.

Muốn tạo cơ hội học tập thì phải coi trọng giáo dục trực tuyến. Với tính linh hoạt và sự phù hợp của giáo dục trực tuyến đối với từng điều kiện và khả năng của người học, người học có thể học mọi nơi, mọi lúc và học cái mà mình cần, chứ không phải học cái mà cơ sở giáo dục có. Đây cũng chính là một trong những nội dung của mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ở Việt Nam hiện nay. “Xây dựng nền giáo dục mở, thực học, thực nghiệp, dạy tốt, học tốt, quản lý tốt; có cơ cấu và phương thức giáo dục hợp lý, gắn với xây dựng xã hội học tập; bảo đảm các điều kiện nâng cao chất lượng; chuẩn hoá, hiện đại hoá, dân chủ hoá, xã hội hoá và hội nhập quốc tế hệ thống giáo dục và đào tạo; giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa và bản sắc dân tộc. Phấn đấu đến năm 2030, nền giáo dục Việt Nam đạt trình độ tiên tiến trong khu vực” [1, tr.122]. Xây dựng nền giáo dục mở, thực học, thực nghiệp trên cơ sở đẩy mạnh GDTT trong KNCNS là chìa khoá thành công trong việc hoàn thiện hệ thống giáo dục quốc dân theo hướng hệ thống giáo dục mở, học tập suốt đời và xây dựng xã hội học tập.

2.2. GDTT thúc đẩy đổi mới phương pháp giáo dục theo hướng hiện đại và chi phí đào tạo thấp hơn so với giáo dục trực tiếp.

Trong kỷ nguyên công nghệ số, giáo dục được

hiểu là dành cho tất cả mọi người và thích hợp với từng loại đối tượng, bằng các phương tiện dạy và học tiện ích, hiện đại. giáo dục trực tuyến không chỉ cá nhân hoá việc học mà còn giúp cho người học biết cách tự học và thúc đẩy đổi mới phương pháp giáo dục theo hướng hiện đại. KNCNS sẽ tạo điều kiện và yêu cầu “cá nhân hoá” người học. Chỉ có “cá nhân hoá” người học thì mới phát triển năng lực cá nhân của mỗi người học một cách hữu hiệu. Phương tiện của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 sẽ mang đến những thay đổi lớn cho nền giáo dục nói chung và phương pháp dạy và học nói riêng. Việc sử dụng các thiết bị công nghệ, công nghệ điện toán đám mây và internet để liên kết với thế giới đã cho phép người dạy có thể cung cấp tài liệu cho người học một cách cập nhật và người học có thể lựa chọn người dạy thích hợp, tương tác với người dạy và những người cùng học ở mọi nơi, mọi lúc; các công nghệ thực tế ảo sẽ giúp cho người học được trải nghiệm và rèn luyện kỹ năng tốt hơn. Vì vậy, người dạy không chỉ là người hướng dẫn mà còn là người cộng tác tích cực với người học, hỗ trợ người học phát triển các kỹ năng học tương tác; hơn nữa, người dạy còn là người khai phóng trí tuệ của người học

Dưới tác động của cách mạng công nghiệp 4.0 mạng xã hội ngày càng tăng thêm những ứng dụng hữu ích trong việc truyền tải thông tin dưới những hình thức ngày càng đa dạng; tăng khả năng tích hợp các ứng dụng mở, các công cụ tương tác, tạo ra nguồn thông tin và lan truyền với tốc độ vô cùng nhanh chóng. Chưa bao giờ việc học tập lại dễ dàng như hiện nay và việc cá nhân hoá việc dạy và việc học lại được tiến hành thuận lợi đến thế! Giáo dục trong KNCNS sẽ hướng tập trung đến việc học cá nhân hoá triệt để hơn, mỗi người học sẽ có một lộ trình học tập riêng; người học sẽ chủ động, tích cực hơn trong học tập. Họ sẽ là người lựa chọn nội dung và phương thức đào tạo phù hợp với mình [3].

Đối với giáo dục trực tuyến, người học không phải đến cơ sở giáo dục nên tiết kiệm được chi phí đi lại, tiết kiệm được thời gian và phù hợp với quỹ thời gian của mình. Thời gian là vàng và còn quý hơn vàng, thời gian của mỗi con người không phải vô hạn mà là có giới hạn, thời gian không bao giờ trở lại nên mất thời gian thì không bao giờ tìm lại được; mọi sự tiết kiệm suy cho cùng là tiết kiệm thời gian; thời gian bao giờ cũng gắn liền với vật chất nên tiết kiệm thời gian là tiết kiệm kinh phí. Chính vì thế, trong bối cảnh của cuộc Cách mạng công nghiệp hiện nay,

người ta xem giáo dục trực tuyến là một ngành “một vốn bốn lời” ở nhiều quốc gia trên thế giới. Xu hướng này sẽ tiếp tục tăng nhanh cả về chiều rộng và chiều sâu, cả về quy mô và chất lượng. Bởi, số lượng người sử dụng Internet, máy tính, điện thoại thông minh và các thiết bị thông tin, truyền thông khác không ngừng gia tăng với tốc độ cao; cơ sở hạ tầng giáo dục kỹ thuật số, điện toán đám mây, trí tuệ nhân tạo (AI), công nghệ robot, Internet kết nối vạn vật (IoT) không ngừng phát triển. Chi phí giáo dục thấp cùng với tạo cơ hội cho mọi người học tập suốt đời đã làm cho giáo dục trực tuyến có sự phát triển bùng nổ, thị trường giáo dục trực tuyến ngày càng sôi động và thu hút ngày càng nhiều nguồn lực đầu tư vào lĩnh vực đầy tiềm năng này.

2.3. GDTT xóa bỏ rào cản về mặt địa lý, mở rộng kết nối hệ thống tri thức trong một thế giới học tập.

Trong giáo dục trực tuyến, người học có thể kết nối và tương tác với người dạy và người học trên một “thế giới phẳng” không kém phần trực quan sinh động, phong phú và hấp dẫn; từ đó, đem đến cho người học sự trải nghiệm thú vị, sự hứng khởi, sự say mê trong quá trình học tập. “Một nghiên cứu năm 2018 được thực hiện bởi Learning House – công ty quản lý các chương trình trực tuyến cho các trường cao đẳng và đại học (Mỹ) - cho thấy, 85% số sinh viên trước đây đã đăng ký cả 2 khóa học trực tiếp và trực tuyến cảm thấy trải nghiệm trực tuyến của họ giống hoặc tốt hơn so với khóa học trên lớp; 37% trong số đó cảm thấy học trực tuyến là một trải nghiệm tốt hơn. Trong số 1.500 sinh viên tham gia khảo sát, 2/3 số sinh viên đại học trực tuyến (chiếm 67%) cho biết họ đã đạt được mục tiêu khi đăng ký học trực tuyến; 76% số sinh viên trực tuyến tốt nghiệp cảm thấy có nhiều khả năng hơn sinh viên học trực tiếp.

Trên thực tế, có rất nhiều ví dụ về mức độ vượt trội của GDTT đối với học sinh ở mọi lứa tuổi so với giáo dục truyền thống” [2, tr.8]. Giáo dục trực tuyến không giới hạn số lượng người theo học, do vậy người dạy có thể chia sẻ kiến thức của mình cho một số lượng lớn người học cùng lúc mà không bị giới hạn về thời gian và không gian học tập. Không những thế, nhờ ứng dụng và kết hợp cùng một lúc nhiều phương tiện và công nghệ hiện đại vào giảng dạy nên giáo dục trực tuyến có nội dung phong phú, gần gũi với hơi thở và nhịp đập của cuộc sống, nhờ đó mà người học vừa tiếp thu được kiến thức nhanh, lại vừa rèn luyện được kỹ năng tiếp cận thông tin và vận dụng các công nghệ tiên tiến trong quá trình tự học, tự

nghiên cứu của mình.

Ở các nước có nền giáo dục phát triển, họ đều coi giáo dục trực tuyến là xu thế phát triển tất yếu của giáo dục và sẽ dần dần thay thế phương thức giáo dục truyền thống vốn đang đóng vai trò thống trị hiện nay. Cái cũ dù có bề thế vững chắc nhưng sớm muộn sẽ bị cái mới thay thế, đó là quy luật phát triển tất yếu. Phương thức giáo dục hiện đại sẽ giữ vai trò thống trị trong nền giáo dục tương lai. Nhận thức rõ ưu thế của giáo dục trực tuyến so với giáo dục truyền thống, nên Đảng Cộng sản Việt Nam đã chủ trương: “Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học” [1, tr.129].

3. Kết luận

Giáo dục trực tuyến là sự lựa chọn tất yếu, là xu thế phát triển chung của giáo dục trong KNCNS. Làn sóng cách mạng công nghiệp 4.0 và quá trình toàn cầu hoá hiện nay đang thúc đẩy các quốc gia trên thế giới trong đó có Việt Nam hội nhập quốc tế ngày một sâu rộng hơn để phát triển giáo dục; đồng thời giáo dục phải đáp ứng yêu cầu toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế để phát triển đất nước. Dưới tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, Giáo dục trực tuyến sẽ ngày càng tỏ rõ ưu thế và xung lực phát triển mạnh mẽ của mình. Vì vậy hơn lúc nào hết, Việt Nam phải đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2020), *Hồ sơ sự kiện*, Chuyên san của Tạp chí Cộng sản số 418.
3. Nguyễn Văn Hoà, Nguyễn Lê Trung Thành (2019), *Vai trò của đội ngũ giảng viên trong bối cảnh cuộc Cách mạng 4.0*, Tạp chí Thiết bị Giáo dục, số 198 kỳ 1- tháng 8-2019
4. Mai Văn Hưng (2020). Bài giảng Nâng cao năng lực tự học cho người học. Đại học Quốc gia Hà Nội.
5. Khoa Sư phạm, Đại học Giáo dục (2012). Bài giảng Phương pháp học hiện đại. Đại học Quốc gia Hà Nội.
6. Ứng dụng khoa học công nghệ trong ngành giáo dục < <https://2075.com.vn/ung-dung-khoa-hoc-cong-nghe-trong-nganh-giao-duc/>>